

hogy eltartsák magukat — nekik ez a hónap szinte büntetés. A bérezésnek és a megfelelő munkának lehetne valami rendszere: értelmes és rugalmas, meghatározott minimummal és maximummal, hogy ne a szerencse alakítsa a gyakornokok tapasztalatait.

A másik lehetőség, a bonyolultabb az, hogy a könyvtári gyakorlat, aminek elvileg nem lehet a kereset a lényege, mással tegye vonzóvá magát. Nem kell okvetlenül elintézni egy legyintéssel: „úgy is kötelező nekik, úgy is meg kell csinálniuk, minek nekik fizetni, energiáinkat rájuk áldozni”. Ez is, mint annyi minden, amiről folyton szó esik, a szakma érdeke, jövője, hisz a tehetséges emberek érthetően arrafelé vonzódnak, ahol némi fantázia van a mindennapi munkában. Miért keli a könyvtárügynek máshonnan kiszorult, jobb ötletekkel nem rendelkező, véletlenszerűen pályát választó, körülményektől sodort fél-tehetségekkel, félig-tudós, félig-szakmunkás kentaurokkal dolgoznia? A gyakorlatnak muszáj egyszerre lennie okosan szervezettnek, megkomponáltnak, valóságúnak, tartalmasnak és vonzóknak. Muszáj!

Abody Rita

Könyvtáros sorsok — könyvtáros pályák

A könyvtárosok „beépített” embere

Beszélgetés a nyugalomba vonuló Ubornyák Lászlóval

Hónapok óta hallhattunk ilyen beszélgetéseket könyvtárosok között: — Hallottad? Nyugdíjba megy az Ubi! — Nem, az nem lehet. Mi lesz akkor a könyvtárakkal?! — Pedig a hír igaz. Ubornyák László, a Könyvértékesítő Vállalat könyvtárellátó főosztályának vezetője 1981. március 31-én valóban nyugalomba vonult. Egy kereskedelmi vállalat, tegyük hozzá: egy, a könyvtárosok által sokszor szidott kereskedelmi vállalat egyik irányítója számára talán a legnagyobb elismerés, ha a partnerei így beszélnek róla. Amikor — még nyugdíjba vonulása előtt — munkahelyén felkerestük, első kérdésünket a kezdetekről, az indulásról tettük fel neki: az iránt érdeklődtünk, honnan jött, hogyan került a pályára?

— Lajosmizsén születtem 1919-ben, szegény zsellércsaládban. Hat élő testvérem volt. Elsősorban nekik köszönhetem, hogy tanulhattam, nagyrészt ők, az idősebb testvérek viselték iskoláztatásom költségeit. A hat elemi után ott helyben végeztem el a négy polgárit is, majd kisebb megszakítás után Kecskeméten a felsőkereskedelmi iskolát. Százhusz pengő évi ösztöndíjat kaptam, ez persze nem fedezte a megélhetésem, így a nyári hónapokban napszámba jártam, részesarátást vállaltam. Évközben meg mindig volt egypár tanítványom. 1941-ben érettségiztem. Sokat köszönhetek *Podmaniczki Bélának*, a polgári iskola igazgatójának, aki nemcsak a tanulásom útjait egyengette, de gazdag magánkönyvtárát is megnyitotta előttem.

— *Mi következett az érettségi után?*

— Azonnal behívtak katonának. Frontszolgálat, fogság, 1947 nyarán kerültem haza és szereltem le.

— *Mihez tudtál kezdeni akkor?*

— A végzettségemmel a világon sem-

mihez. Számviteli képzéssel rendelkeztem ugyanis, s ezekben az időkben talán ez volt nálunk a legfelelősebb oklevél. Beiratkoztam egy tanfolyamra, amelyet érettségizettek számára szerveztek, s ahol textiltechnikusi oklevelet lehetett szerezni. Ez esti iskola volt Budapesten. Nappal a nővérem kifőzdéjében szolgáltam fel, meg elvégeztem mindenféle munkát, ami éppen adódott. Meg is szereztem a textiltechnikusi oklevelet, de ezzel sem volt szerencsém, mert 1948 nyarán, amikor az oklevelet kézhez kaptam, éppen nagyfokú nyersanyaghiány volt a textiliparban, új szakemberekre nem volt szükség. Így kerültem a könyvkereskedelembé. Legelőször az akkori *Szabad Nép* könyvesboltban voltam gyakornok, aztán egy évig boltvezető Szombathelyen. 1950 őszén a *Szikra Könyv- és Propagandaanyag Terjesztőnek* lettem az instruktora. Feladatom a vidéki könyvesboltokkal való kapcsolat kiépítése és tartása volt. 1951-ben létrejött az *Allami Könyvterjesztő Vállalat*, ennek egyik

osztályára, a raktári és szállítási osztályra kerültem vezetőnek. 1952-ben napi-rendre tűzték a könyvtárügy fejlesztését, megjelent a minisztertanácsi határozat a könyvtárügyről, ennek nyomán született meg a *könyvtárellátó* osztály. 1952. szeptember 15-én vettem át vezetését, de a könyvtárellátó tényleges munkája tulajdonképpen csak 1953-ban indult meg.

Két nevet illik itt megemlítenem. Nagy tisztelettel emlékezem *Zala Imrére*, az Állami Könyvterjesztő Vállalat akkori igazgatójára, akinek „keze alatt” a könyvkereskedők egész nemzedéke nevelkedett. Tőle tanultuk meg a szakma szeretetét, a vezetés módszerét: a munkában a határozottságot és következetességet, együtt az emberi problémák iránti megértést, segítőkészséget is. Ugyanilyen tisztelettel emlékezem *Sallai Istvánra* vagy — ahogy a könyvtárosok emlegetik — a „Pista bácsira” akitől rengeteg ösztönzést kaptam munkámhoz. Neki köszönhetem, hogy megértettem: akinek munkája közvetlenül a könyvtárakhoz kapcsolódik, annak feltétlenül ismernie kell a könyvtáros szakmát.

— *A könyvtárosok ma is úgy emlegetnek, mint azon kevés könyvkereskedők*

egyikét, aki ért is a könyvtári munkához!

— Mindenesetre még 1952-ben beiratkoztam az *Apáczai Csere János Pedagógiai Főiskola* könyvtár szakára, és 1955-ben vörös diplomát szereztem. Ez a könyvtárosi oklevél talán egyik látható jele azoknak a kötelekeknek, amelyek pályámon mindvégig a könyvtárakhoz, a könyvtárosokhoz fűztek. Talán az sem véletlen, hogy a munkámat elismerő ki-tüntetésekre való felterjesztések is a legtöbb esetben nem a kereskedelem, hanem a könyvtárak oldaláról indultak. Egyik főnököm egyszer félig tréfásan, félig komolyan azt mondta: Te a könyvtárosok beépített embere vagy a kereskedelemben! Bizonyára úgy értette, hogy elsősorban nem a vállalat, hanem mindenekelőtt a könyvtárak érdekeit igyekeztem képviselni.

— *Ezek szerint a könyvtárak és a könyvkereskedelem érdekei ellentétesek?*

— Valójában nem lehetnek ellentétesek, mivel a könyvkereskedelemnek a könyvtárak a legrendszeresebb vevői. Minden kereskedelmi vállalatnak arra kell törekednie — ha hosszú távon meg akarja tartani vevőkörét —, hogy partnerei elégedettek legyenek szolgáltatásával. Am ha a vállalat vélt vagy valóságos érdekeit a vevők érdekei elé helyezi, súrlódások, sőt érdekellentétek is előfordulhatnak. Ez történt a 70-es évek közepén a mi esetünkben is.

A könyvtárak szervezett ellátása nem magyar specialitás. A tőkés és a szocialista kereskedelemben egyformán ismert és alkalmazott forma. A nyugati kereskedelem nagy fogyasztóként kezeli a könyvtárakat, s árengedményt nyújt partnereinek. A szocialista kereskedelem viszont — meggyőződésünk szerint helyesen — különféle többletszolgáltatásokat nyújt a könyvtáraknak. Csak egy példát említek, évente csaknem 10 millió katalóguscédulát, 6–8 millió könyvkártyát juttatunk a nálunk vásárló könyvtáraknak. Ha meg-gondoljuk, népgazdaságilag sem kis dolog, hogy a velünk szerződéses kapcsolatban álló könyvtárakban — számuk most 5000 — nem külön-külön végzik el a katalógizálást, hanem egy helyről, tőlünk, egységes kivitelben kapják meg a kártonokat. A centralizálás nemcsak időt és energiát szabadít fel 5000 könyvtárban, hanem garantálja a minőséget is, hiszen címleírásaink az Országos Széchényi Könyvtártól származnak. A továbblépés lehetőségei már évek óta adottak rendszerünkben, és a vásárló könyvtárak jogos igényeit a kulturált kereskedelemnek ki kell tudnia elégíteni. Természetesen ehhez bizonyos feltételeknek is meg kell

**FABIAN
LACERKVIST**

**NOBEL
1951**

felelnünk. Ez a szemlélet nemrég tört utat magának, s képviselőinek hangját immár meghallgatják vállalatunknál. *Drucker Tibor* igazgató ismeri a közművelődés gondjait, s olyan vezetési gyakorlatot honosított meg, amelyben a könyvtárak igényei nem sokadrangúak. Ha most végiggondolom hosszú könyvkereskedői pályafutásomat, azt hiszem, joggal mondhatom, hogy a jó kezdeményezéseknek, az értelmes könyvtári szolgálat megteremtésének most nemcsak az ideje jött el, hanem a feltételei is megteremtődtek.

— *Mi adott erőt ehhez a sokszor szélmalomharcnak tűnő küzdelemhez?*

— Az a meggyőződés, hogy a mi könyvtárellátó szervezetünk tulajdonképpen helyes és korszerű rendszert dolgozott ki és valósított meg, próbált meg érvényesíteni olyan időkben is, amikor a körülmények ennek egyáltalán nem kedveztek. Ezt a jó szervezetet próbáltam átmenteni azokra az időkre, amikor a különböző tényezők kedvezőbbekké válnak.

— *S úgy érzed, sikerült?*

— Igen, az átmentés sikerült, de időközben a korábban korszerű ellátási rendszer elavult. Szükségessé vált egy szakszerűbb, több információt nyújtó, gyorsabb rendszer kidolgozása és bevezetése. Ebben — sajnos — csak az első lépéseket tudtam megtenni, mert az idő közben tovaröppent, s a több évtizedes fárasztó munka után elérkezett a pihe-

nés korszaka. Olyan utódot kerestem, aki a mai követelményeknek megfelelő ellátási rendszert a jelenlegi jobb körülmények között meg is tudja valósítani. Úgy vélem, hogy *Győri Erzsébet* személyében képzett, sok-sok tapasztalattal rendelkező könyvtáros került a könyvtárellátó fősztály élére. Az ő személye számomra megfelelő garancia arra, hogy elképzeléseinket sikerül majd megvalósítani.

— *Nyugdíjasként lesz-e kapcsolatod a könyvkereskedelemmel?*

— Elvállaltam egy célfeladatot: azt a számítógépes nyilvántartási rendszert akarom kidolgozni, amellyel a könyvtárak rendeléseit a vállalat pontosan számon tudja tartani, s ily módon a rendelésnek az eddiginél gyorsabban és jobban tud majd eleget tenni.

Azt hiszem, ennek a célfeladatnak a vállalását Ubornyák László esetében akár jelképesnek is tekinthetjük. A korszerű gondolkodásmód jellemezte egész aktív tevékenységét, egész vezetői magatartását. S most nyugdíjasként — de nem nyugalomba vonulva — sem a múlton akar merengeni, hanem a holnap és a holnapután munkáját kívánja segíteni, útját egyengetni.

Sok sikert kívánunk hozzá!

Dr. Csulák Mihály

könyvtári élet

A kötelepéldány-szolgáltatás ellenőrzése Vas megyében

A megyei könyvtáraknak régi vágyuk és törekvésük, hogy a megyéjükben működő nyomdák és sokszorosítók dokumentumaival is gyarapíthassák gyűjteményüket. Ehhez adott lehetőséget a kulturális miniszter 5/1977. (VIII. 28.) KM számú rendelete, amely felhatalmazta a megyei könyvtárakat arra, hogy a megyéjükben működő nyomdák és sokszorosítók kötelepéldány-szolgáltatását a helyszínen ellenőrizzék. A munka megkezdéséhez az első útmutatást az Országos Széchényi Könyvtárban 1979 szeptemberében megtartott értekezleten kapták az érdekeltek. További segítséget nyújtott számukra a Széchényi Könyvtár által kiadott *Tájékoztató a sajtótermékek tudományos célú kötelepéldány-szolgáltatásáról* című kiadvány valamint az a módszertani útmutató, amely a helyszíni ellenőrzéshez szükséges gyakorlati tudnivalókat tartalmazza. A Szombathelyi Megyei Könyvtár is megkapta az OSZK kötelepéldány-szolgáltatától a megyében működő azon nyomdákknak, illetve sokszorosítóknak a jegyzékét, amelyek már eddig is szolgáltatott kötelepéldányt. Ez a jegyzék azonban csak öt Vas megyei nyomdát, illetve sokszorosítót sorolt fel, holott — mint később ez kiderült — a megyében 303 intézménynek, vállalatnak, szövetkezetnek van nyomdája vagy sokszorosító-gépe.